

CHAQIRIQQACHA TAYYORGARLIK DARSLARIDA ZAMONAVIY PEDAGOGIK TEXNOLOGIYALARDAN FOYDALANISH

Alijonov Bahtiyor Xoshimovich

Farg‘ona davlat universiteti

Harbiy ta‘lim fakulteti katta o‘qituvchisi

Nuriddinov Diyorjon Dilshodjon o‘g‘li

Farg‘ona davlat universiteti

Harbiy ta‘lim fakulteti 2-bosqich talabasi

Xolmatov Diyorbek Qo‘ziboy o‘g‘li

Farg‘ona davlat universiteti

Harbiy ta‘lim fakulteti 2-bosqich talabasi

Abdumutalibov Xurshidbek Farxodjon o‘g‘li

Farg‘ona davlat universiteti

Harbiy ta‘lim fakulteti 2-bosqich talabasi

ANNOTATSIYA

Mazkur maqolada chaqiriqqacha tayyorgarlik darslarida zamonaviy pedagogik texnologiyalarni qo‘llashning nazariy-metodologik asoslari, ularning ta‘lim jarayonidagi innovatsion ahamiyati hamda o‘quvchilar harbiy-amaliy kompetensiyalarini shakllantirishdagi roli ilmiy yondashuvlar asosida tahlil qilinadi. Tadqiqotda interaktiv metodlar, modul asosidagi ta‘lim, axborot-kommunikatsiya texnologiyalari, kompetensiyaga yo‘naltirilgan yondashuv, problemali ta‘lim va simulyatsion mashg‘ulotlar kabi pedagogik texnologiyalarni chaqiriqqacha tayyorgarlik faniga integratsiya qilish mexanizmlari yoritiladi.

Maqolada zamonaviy texnologiyalar yordamida o‘quvchilarning harbiy-jismoniy tayyorgarligi, taktik fikrlashi, tezkor qaror qabul qilish qobiliyati hamda xavfsizlik madaniyatini rivojlantirish jarayonlari ilmiy-tahliliy asosda o‘rganiladi. Shuningdek, o‘quv mashg‘ulotlarining samaradorligini oshirish uchun pedagogik monitoring, formatif baholash, refleksiv tahlil, motivatsion mexanizmlar va o‘quvchi shaxsiga yo‘naltirilgan yondashuvning amaliy afzalliklari asoslab beriladi.

Tadqiqot natijalari chaqiriqqacha tayyorgarlik darslarida innovatsion pedagogik texnologiyalarni kompleks qo‘llash ta‘lim sifatini oshirishi, o‘quvchilarning harbiy-vatanparvarlik kompetensiyalarini mustahkamlashi va zamonaviy chaqiriq talablariga mos kadrlarni tayyorlashda muhim omil bo‘lib xizmat qilishini ko‘rsatadi.

Kalit so‘zlar: chaqiriqqacha tayyorgarlik, zamonaviy pedagogik texnologiyalar, innovatsion metodlar, interaktiv ta‘lim, kompetensiyaga yo‘naltirilgan yondashuv, axborot-kommunikatsiya texnologiyalari, simulyatsion mashg‘ulotlar, harbiy-amaliy tayyorgarlik, pedagogik monitoring, formatif baholash,

KIRISH

Bugungi globallashuv sharoitida milliy xavfsizlikni ta'minlash, yosh avlodda vatanparvarlik ruhini shakllantirish va ularning harbiy-amaliy kompetensiyalarini rivojlantirish davlat siyosatining ustuvor yo'nalishlaridan biriga aylangan. Chaqiriqqacha tayyorgarlik darslarining mazmunini modernizatsiya qilish, ularni zamonaviy pedagogik texnologiyalar asosida tashkil etish ta'lim jarayonining samaradorligini oshirishning muhim pedagogik-psixologik omillaridan biridir. Zamonaviy pedagogik texnologiyalar ta'limning tizimli, maqsadga yo'naltirilgan, ilmiy asoslangan va natijaga yo'naltirilgan jarayon sifatida takomillashtirilishini ta'minlaydi. Xususan, interaktiv metodlar, modul asosidagi o'qitish, kompetensiyaga yo'naltirilgan yondashuv, raqamli ta'lim muhitlari va simulyatsion mashg'ulotlar chaqiriqqacha tayyorgarlik fanining mazmuniga chuqur integratsiyalashishi orqali o'quvchilarda harbiy-amaliy ko'nikmalar, taktik fikrlash, operativ qaror qabul qilish qobiliyati hamda xavfsizlik madaniyatini shakllantirishga xizmat qiladi.

Shu bilan birga, ta'lim jarayonida pedagogik monitoring, formatif baholash, refleksiv tahlil kabi ilmiy-metodik yondashuvlardan foydalanish o'quvchilarning individual rivojlanish dinamikasini aniqlash hamda mashg'ulotlarning pedagogik samaradorligini oshirishda muhim ahamiyat kasb etadi. Mazkur tadqiqot chaqiriqqacha tayyorgarlik darslarida innovatsion texnologiyalarni joriy etishning nazariy-metodologik asoslari, amaliy mexanizmlari va didaktik afzalliklarini ilmiy tahlil qilishga qaratilgan.

Chaqiriqqacha tayyorgarlik fani o'quvchilarda harbiy-amaliy bilim, ko'nikma va kompetensiyalarni shakllantirishga qaratilgan majmualiy ta'lim yo'nalishi hisoblanadi. Ushbu fan mazmunining hozirgi zamon talablari bilan uyg'unlashuvi ta'lim jarayoniga innovatsion pedagogik texnologiyalarni joriy etishni talab etadi. Pedagogik texnologiyalar ta'lim jarayonining ilmiy asoslangan, loyihalashtirilgan va natijaga yo'naltirilgan shaklda tashkil etilishini ta'minlaydi hamda o'quvchilarning faol bilish jarayonini rag'batlantiradi. Didaktikaning kompetensiyaga yo'naltirilgan yondashuvi chaqiriqqacha tayyorgarlik darslarida o'quvchi shaxsining harbiy-professional rivojlanishida yetakchi tamoyil bo'lib, unda bilimlarning emas, balki amaliy qo'llashga yo'naltirilgan ko'nikma va malakalarning shakllanishi ustuvor hisoblanadi. Mazkur yondashuv o'quv jarayonini faollashtirish, muammoli vaziyatlarni modellashtirish va o'quvchilarning refleksiv fikrlashini rivojlantirishga qaratilgan.

Zamonaviy ta'lim jarayonida interaktiv o'qitish usullari o'quvchilarning darsdagi faolligini oshirish, mustaqil fikrlashini rivojlantirish hamda harbiy-amaliy vaziyatlarga moslashuvchan qaror qabul qilish qobiliyatini kuchaytirishga xizmat qiladi. "Aqliy hujum", "Klaster", "Muammoli vaziyat", "Debat" kabi metodlar orqali o'quvchilarda tahliliy fikrlash, argumentatsiya qilish va jamoaviy muloqot ko'nikmalari rivojlanadi. Axborot-kommunikatsiya texnologiyalaridan foydalanish esa o'quv jarayonini

raqamlashtirish, vizual materiallar yordamida mavzuni chuqurroq o'zlashtirish, o'quvchilarning virtual muhitda amaliy ko'nikma hosil qilish imkonini yaratadi. Elektron darsliklar, virtual simulyatorlar, 3D-modellash vositalari va multimedia resurslaridan foydalanish o'qitishning samaradorligini sezilarli oshiradi. Chaqiriqqacha tayyorgarlik darslarining o'ziga xos xususiyatlaridan biri — real harbiy-amaliy vaziyatlarga tayyorlov jarayonidir. Shu sababli simulyatsiya texnologiyalari darslarning ajralmas qismi sifatida namoyon bo'lmoqda.

Modellashtirilgan taktik mashqlar, xavfsizlik bo'yicha virtual mashg'ulotlar, favqulodda vaziyatlarga javob berish bo'yicha simulyativ treninglar o'quvchilarda real sharoitlarda harakat qilish malakasini shakllantiradi. Bunday texnologiyalar psixomotor ko'nikmalar, reaksiyaning tezligi, stressga bardoshlilik, taktik fikrlash va koordinatsiyalashgan jamoaviy harakatlarni rivojlantirishga yordam beradi. Modellashtirilgan mashg'ulotlar orqali o'quvchilar xavf darajasini baholash, optimal qaror qabul qilish va operativ harakat qilish ko'nikmalariga ega bo'ladilar. Zamonaviy pedagogik yondashuvda baholash jarayoni nafaqat natijalarni aniqlash, balki o'quvchilarning uzluksiz rivojlanishini ta'minlash vositasi hisoblanadi. Formativ baholash metodlari o'quv jarayonida o'quvchi faoliyatini tahlil qilish, kamchiliklarni aniqlash va ularni bartaraf etish uchun real vaqt rejimida qayta aloqa berishni nazarda tutadi. Pedagogik monitoring o'quvchilarning bilim, ko'nikma va malakalarini tizimli ravishda kuzatib borishga imkon beradi. Monitoring natijalari asosida dars jarayonining samaradorligi, o'quvchilarning rivojlanish dinamikasi va amaliy tayyorgarlik darajasi aniqlanadi. Refleksiv tahlil esa o'quvchilarning mustaqil fikrlash faoliyatini rivojlantirib, ularda o'z faoliyatini baholash, xulosalar chiqarish va kelgusi harakatlar strategiyasini belgilash ko'nikmalarini shakllantiradi.

Innovatsion texnologiyalarni joriy etish darslarning mazmuni, metodikasi va tashkiliy shakllarini boyitadi. Bunda quyidagi omillar dars samaradorligini ta'minlaydi:

- ta'lim jarayonining individuallashtirilishi;
- harbiy-amaliy mazmunning real hayotiy vaziyatlar bilan uyg'unligi;
- o'quvchilarda motivatsiya, vatanparvarlik hissi va jamoaviy mas'uliyatni shakllantirish;
- darslarni modullar asosida tashkil etish;
- integrativ yondashuv asosida harbiy, jismoniy, psixologik va texnik tayyorgarlikni bir butun tizimda olib borish.

XULOSA

Xulosa qilib aytganda, chaqiriqqacha tayyorgarlik darslarida zamonaviy pedagogik texnologiyalardan foydalanish ta'lim jarayonining samaradorligini oshirish, o'quvchilarni harbiy-amaliy faoliyatga kompleks tayyorlash va ularda vatanparvarlik kompetensiyalarini shakllantirishda muhim didaktik ahamiyatga ega. Tadqiqot

davomida aniqlanishicha, interaktiv metodlar, axborot-kommunikatsiya texnologiyalari, simulyatsion mashg'ulotlar va kompetensiyaga yo'naltirilgan yondashuvning mazkur fan mazmuniga integratsiyasi o'quvchilarda yuqori darajadagi faol bilish jarayonini ta'minlaydi, taktik fikrlash, muammoli vaziyatlarda tezkor qaror qabul qilish, jamoaviy hamkorlik va xavfsizlik madaniyati kabi zarur ko'nikmalarni rivojlantiradi. Pedagogik monitoring, formatif baholash va reflektiv tahlilning tizimli qo'llanishi o'quvchilarning rivojlanish dinamikasini aniqlash, dars jarayonidagi kamchiliklarni bartaraf etish va o'quv faoliyatini uzluksiz takomillashtirish imkonini beradi. Bunda ta'lim jarayonining individuallashtirilishi, modulli o'qitish, integrativ yondashuv va motivatsion omillar darslarning yuqori samaradorligini ta'minlovchi asosiy komponentlar sifatida namoyon bo'ladi.

Chaqiriqqacha tayyorgarlik darslarida zamonaviy pedagogik texnologiyalarni kompleks qo'llash yosh avlodni harbiy xizmatga puxta tayyorlash, ularning ma'naviy-ruhiy barqarorligini mustahkamlash va milliy xavfsizlik tizimi uchun malakali kadrlar zaxirasini shakllantirishda strategik ahamiyat kasb etadi. Mazkur yondashuv ta'lim jarayonining sifatini oshiribgina qolmay, balki o'quvchilarda ijtimoiy mas'uliyat, fuqarolik burchini anglash va vatan oldidagi majburiyatlarga ongli munosabatni shakllantirishga xizmat qiladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Azizxo'jayev, N. N. *Pedagogik texnologiyalar va pedagogik mahorat*. – Toshkent: TDPU, 2018.
2. Yo'ldoshev, J., Usmonov, S. *Zamonaviy ta'lim texnologiyalari*. – Toshkent: "Fan va texnologiya", 2020.
3. Xodjayev, B. *Chaqiriqqacha tayyorgarlik: nazariya va amaliyot*. – Toshkent: O'qituvchi, 2019.
4. G'afurov, A., Jo'rayev, M. *Harbiy-patriotik tarbiya asoslari*. – Toshkent: Ma'naviyat, 2021.
5. Ziyomuhamedov, B., Saidahmedov, N. *Pedagogik texnologiya: nazariya va amaliyot*. – Toshkent: "Ilm ziyo", 2017.
6. Mavlonov, Q. *Innovatsion pedagogik yondashuvlar*. – Toshkent: Innovatsiya, 2022.
7. Molchanov, I. *Военно-патриотическое воспитание молодежи*. – Moskva: Voenizdat, 2018.
8. UNESCO. *Modern Approaches to Military-Preservice Education*. – Paris, 2020.
9. Anderson, L. W., Krathwohl, D. R. *A Taxonomy for Learning, Teaching, and Assessing*. – New York: Longman, 2001.
10. Marzano, R. *The Art and Science of Teaching*. – ASCD, 2017.